

BUTLLETÍ

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

CLUB ALPÍ CATALA
ESQUÍ CLUB CATALA

SUMARI: El V Congrés Internacional d'Alpinisme i la II Assemblea General de la U. I. A. A., per J. M. GUILERA.—Clixés del Congrés, per ANTONI LLUCH I LLUCH.—L'adèu-siau a la temporada d'esqui, per JOAN

GARCIA.—La roca de la Talaia, per JOAQUIM TOLDRA I ESTEVA.—Excursions espeleològiques pels Ports de Tortosa, per LLUÍS PORTA I MASSANA.—Crònica.—Bibliografia.—Noticiari.

El V Congrés Internacional d'Alpinisme i la II Assemblea General de la U. I. A. A.

DIMARTS, dia 2.—Els treballs preparatoris del Comitè organitzador d'aquest Congrés eren ja superats. Durant les darreres setmanes fou un seguit de correspondència amb diferents països, de notes a la premsa, de comunicació constant amb la U. I. A. A., de tramesa de programes del Congrés primer, de carnets de congressista posteriorment, i d'atendre la quantitat de consultes i d'informacions que es produeixen sempre entorn d'un Congrés de tant de volum. Es tenia la certesa que la major part de països i d'entitats interessades de la U. I. A. A. no faltarien al convit del CENTRE.

Un cop d'ull a l'oficina del secretariat del Congrés palesava, de primer antuvi, aquesta activitat. Màquines d'escriure, multicopista, *dossiers*, correspondència en diferents idiomes.

Tot l'estatge del CENTRE estava disposat a ésser mostrat als forasters. Diverses exposicions fotogràfiques adornaven no solament la sala d'exposicions sinó que invadien el pati de les Columnes i la sala dels Escardots.

Les obres d'ampliació de l'estatge social s'havien dut en els darrers dies amb una activitat febril i tot estava a punt. Gràcies al concurs de l'Ajuntament, el carrer del Paradís aparegué ornat amb gallarets i banderoles, que li donaven un aire festiu. Talment com si estiguéssim a muntanya, i per a facilitar l'accés als estran-

gers, els carrers del barri gòtic ostentaven als llocs estratègics petits rètols amb fletxes indicadores del camí a seguir per a arribar a l'antic Temple Romà.

Eren ací els primers congressistes i la resta tenia anunciada la seva arribada per a l'endemà.

La caravana del C. A. F., que viatjava en autocar, aquell jorn feia nit al Xalet de la Molina, on s'havia traslladat, per a donar-los la benvinguda, en Víctor Bouvier, del secretariat del Congrès.

El total de congressistes, això és de persones que havien adquirit el carnet del V Congrès i el dret d'exhibir l'enssenya oficial del Congrès s'elevà a 148, dels quals 49 no eren catalans. Figuraven entre els congressistes un bon aplec de socis del CENTRE i àdhuc d'altres entitats de Catalunya. També eren diverses les associacions excursionistes de la terra que s'havien adherit oficialment a les tasques d'una organització que es proposava deixar a un lloc elevat el bon nom de la nostra terra.

El CENTRE pogué obtenir per als congressistes un seguit de reduccions, entre les quals figurava l'obtenció d'un 40 % de reducció en els trens espanyols, 30 % en el cremallera, funicular i telefèric de Montserrat, 10 % en els preus dels hotels de Barcelona, i gràcies a les facilitats trobades arreu es pogué combinar un pla de visites a institucions culturals i esportives de la ciutat.

Dimecres, dia 3.—Pels que integraven el Comitè Organitzador, el matí transcorregué en anades a l'estació a rebre la resta de congressistes i en visites als Hotels on s'estatjarien. Abans de les tasques de la U. I. A. A. s'improvitzà, en petit comitè, una visita a la ciutat.

A les quatre de la tarda quedaren reunits els Comitès executiu i permanent de la U. I. A. A., integrats pels següents senyors: Egmond d'Arcis, J. Michel, A. Roussy, president i consell permanent (tots del Club Alpí Suís); Dr. Walery Goetel (Societat Polonesa del Tatra), Dr. Otto Sjögren (Club Alpí Suec), M. J. Marchandise (Club Alpí Francès), Sig. V. Frisingheli (Club Alpí Italià) i Dr. Janos Vignyazo (Magyar Turista Szovetseg). Aquestes personalitats integraren també la mesa i la secretaria de l'Assemblea que començà l'endemà.

La reunió durà unes quantes hores. En finir, el senyor Ladislau Papp, d'Hongria, donà la seva anunciada conferència sobre la *Història i desenrotllament de l'Alpinisme a Hongria*, pronunciada en francès i acompanyada d'una notable collecció de diapositives, que reproduïen gravats antics, retrats dels primers muntanyencs

hongaresos, o bé els millors paisatges i cims de les muntanyes d'Hongria.

Aquell vespre, la Junta Directiva del CENTRE i el secretariat del Congrés obsequiaren amb un sopar íntim el Consell de la U. I. A. A., el qual se celebrà a la Torre de Jaume I.

I, per acabar aquella jornada preparatòria, tots els congressistes es reuniren després al CENTRE per tal d'assistir a la sessió de projeccions dels Pireneus catalans, amb explicacions que foren donades pel senyor Albert Oliveras. Després s'inauguraren les diferents exposicions fotogràfiques que s'organitzaren amb ocasió del Congrés.

A l'entorn del pati de les columnes, l'«Estudi de la Masia Catalana», sota la direcció de l'arquitecte senyor Josep Danés, reuní una completíssima col·lecció de les construccions a muntanya, des de les barraques dels pastors fins a les cases de major solidesa. Un seguit de gràfics i dibuixos feien més entenedora aquella bella mostra d'una de les investigacions que honoren per un igual el patrici senyor Rafael Patxot i la nostra institució.

La Secció d'Esports de Muntanya exhibí una selecció de les fotografies premiades en el curs dels VIII Salons de Muntanya que porta organitzats. Ho féu com a contribució al tema dels «Salons internacionals de fotografia alpina», que s'havia de discutir en l'Assemblea. També presentà una sèrie de fitxes fotogràfiques d'itineraris de muntanya de la regió de la Maladeta i del Pedraforca, de l'arxiu que actualment està confeccionant sota la direcció del seu Vice-president, senyor Lluís Estasen, el qual a més en llegiria una comunicació al Congrés.

I encara la «Societat Polonesa del Tatra» ens havia tramès una col·lecció gràfica, la qual mostra l'organització de les caravanes de socors i el material de salvament que posseeix en els seus refugis.

Dijous, dia 4.—Al matí, inaugurà les seves tasques la II Assemblea de la U. I. A. A., que, per les moltes qüestions que figuraven en l'ordre del dia i els debats que suscitarren, s'hagué d'allargar fins el matí següent.

De primer, es passà llista a les delegacions que hi concorrien, que foren les següents:

	<i>Austria</i>	
«Alpenverein Donauland»		Herr Dr. G Franz Bergmann
	<i>Bèlgica</i>	
«Club Alpin Belge»		M. le Comte X. de Grünne

<i>França</i>	
«Club Alpin Français»	{ MM. le Comte de Saint-Saud J. Marchandise Dr. Jean Arlaud
<i>Holanda</i>	
«Nederlandsche Alpen Vereeniging» . . .	M. le Jonker C. J. A. de Ranitz
<i>Hongria</i>	
«Magyar Turista Szovetseg»	{ Srs. Janos Vigyazo Lazlo Papp Bela Ankner Leo Negro
<i>Itàlia</i>	
«Club Alpino Italiano»	Sig. V. Frisinghelli
<i>Iugoeslàvia</i>	
«Union des Sociétés d'Alpinisme de la Yugoslavie»	{ Dr. Walery Goetel
<i>Polònia</i>	
«Polskie Towarzystwo Tatrzańskie» . . .	Dr. Walery Goetel
«Union des Sociétés Polonaises du Tou- risme»	{ Dr. Walery Goetel
<i>Suècia</i>	
«Club Alpin Suedois»	Dr. Otto Sjögren
<i>Suïssa</i>	
«Club Alpin Suisse»	{ MM. A. de Kalbenmatten Charles Dubelbeiss
«Club Suisse des Femmes Alpinistes» . . .	M. A. de Kalbenmatten
<i>Txecoeslovàquia</i>	
«Club des Touristes Tchécoslovaques» . .	Ing. Otto Horsky
«Club Alpin Tchécoslovaque»	Sr. J. M. ^a Guilera
<i>Espanya</i>	
«Club Alpino Español»	{ Srs. J. Sainz de los Terreros Víctor Zozaya
«S. E. A. Peñalara»	Sr. Juan Díaz Duque
CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA . . .	Sr. J. M. ^a Guilera

El president, M. d'Arcis, començà amb un tribut a la memòria dels dos delegats morts després de la darrera Assemblea, MM. Porro i el Dr. Touma, i a la del gran alpinista i escriptor Guido Rey. Els assembleistes dempeus expressaren llur condol.

Com a proposicions del Comitè executiu figurava en primer lloc l'admissió del Club Alpí Búlgar, i la supressió de les dues categories de membres efectius i afiliats, unificar-les i deixar un sol vot

per país. Aquesta qüestió, promoguda per «Peñalara», afectava, dins el nostre país, al «Club Alpino Español» i al CENTRE. Es nomenà una Comissió de la U. I. A. A. la qual, després d'escoltar el parer de les tres delegacions, redactà una fórmula que fou aprovada per unanimitat.

Després, M. Marchandise, del Club Alpí Francès, va proposar, en nom de la major part de països que integren el Comitè Executiu, que es modifiqués l'article dels Estatuts que fixa que caldrà canviar la Presidència de país cada tres anys. L'Assemblea convingué que Suïssa i el seu Club Alpí són la millor garantia per a la marxa harmònica de la U. I. A. A. en l'esdevenidor.

Es discutiren els comunicats que prèviament s'havien tramès a totes les delegacions; en la major part dels casos s'arribà a interessants conclusions.

El tema del «pagament de les despeses produïdes per les caravanes de socors» donà lloc a un debat animat, sobretot per part del delegat italià, Dr. Frisinghelli.

En el de la «publicació d'una guia alpina internacional», segons el projecte del delegat de Suècia, Dr. Otto Sjögren, es manifestaren en principi diferents parers, contraris els dels «Club Alpí Holandès» i «Peñalara», i altres de favorables, entre aquests el del CENTRE. Finalment, l'execució de la guia restà acceptada. Es nomenarà una Comissió que tindrà cura de recollir tots els materials i d'entendre's amb un editor.

El de la «protecció dels refugis contra el vandalisme», permeté veure que contra aquest mal tan general els tribunals d'alguns països han procedit amb saludable energia.

El report sobre «exposicions de fotografies alpines», presentat pels senyors Roussy i Kalbenmatten, del Club Alpí Suís, fou acceptat, i aquest Club s'encarrega d'organitzar per a 1936 una exposició internacional de fotografia alpina. Com a contribució a aquest tema la Secció d'Esports de Muntanya havia organitzat una exposició de fotografies de muntanya amb una selecció de les fotografies premiades en els VIII Salons de Muntanya, la qual fou molt apreciada pels congressistes.

L'afer de la «reciprocitat en les cabanes», tema reportat per M. J. Michel, del C. A. Suís, donà lloc a una discussió de la més alta importància. Aquest afer resultà d'un interès més directe per a la majoria d'alpinistes, i totes les fórmules proposades fins ara en anteriors reunions no havien reeixit.

Els assembleistes escoltaren amb una innegable satisfacció

l'acord que acabaven de prendre a Barcelona mateix tres dels Clubs més grans (suís, francès i italià) i que fou comunicat a la concurrència pel propi President del C. A. S. Es proposà la creació d'un carnet internacional, emès per la U. I. A. A., i lliurat als socis de les entitats que integren la Unió, el qual, a tots els refugis propietat dels tres Clubs, permetria d'acollir-se als beneficis de la reciprocitat. Tots els delegats expressaren el goig que els causà aquesta proposició que afecta a més de quatre-cents refugis dels Alps.

Immediatament el Dr. W. Goetel, de la Societat Polonesa del Tatra i en nom també de Txecoslovàquia, Romania i Iugoslàvia, manifestà que tots els refugis d'aquests països, en nombre de més de cinc-cents, també entraven des d'ara en aquesta proposició.

Davant d'aquestes xifres fabuloses de refugis, el delegat del CENTRE no s'atreví a dir que els cinc refugis catalans també s'ajuntent a l'acord. Es limità a passar una nota, en la qual ho feia constar, a mans de la Presidència i del *rappporteur* M. J. Michel.

Al voltant del tema de la «creació de seccions científiques i literàries» l'Assemblea acceptà el report elaborat pel malaguanyat Dr. Touma.

En l'afer de «facilitats per a la circulació per les fronteres», segueixen existint, gairebé arreu, serioses dificultats, enfront de les quals les associacions alpines, en la major part dels casos, no poden obtenir cap concessió especial.

L'«assegurança obligatòria» fou objecte d'un estudi consciencios per part del Dr. Koenig, i entorn del qual diversos delegats feren i demanaren aclaracions. L'afer passà a l'estudi de cada entitat per al seu examen i acords interiors.

El report del Dr. Robert sobre «material de socors» no donà lloc a discussió. El tema serà ampliat l'any proper amb una exposició de material de socors.

El darrer tema fou el que tracta de «nous materials en la construcció de refugis», motivà l'aportació d'una pila de dades, d'aclariments i de projectes per part de diferents delegats; diverses entitats trameteren importants comunicats. El ponent, M. Michel, demanà que totes les informacions donades pels delegats fossin comunicades al Consell permanent.

Finalment, calgué escollir el lloc de la propera Assemblea, i fou designat Ginebra. El President proposà la data de finals d'agost del 1936, que fou acceptada unànimement.

Després el president remercià les delegacions per l'interès i entusiasme que havien palesat en els debats i es felicità de la quan-

titat de treball i dels resultats magnífics d'aquesta Assemblea que, sense cap mena de dubte, tindrien notòria influència en el camp de l'alpinisme internacional.

Abans de cloure la II Assemblea de la U. I. A. A. s'aprovà un cordial vot de gràcies al Comitè executiu de la U. I. A. A. i a l'entitat organitzadora d'aquesta Assemblea.

A les cinc de la tarda calgué susprenre l'Assemblea per tal que tots els congressistes es traslladessin a l'Ajuntament. Allí, després de visitar la Sala de les Cròniques i la galeria gòtica, tingué lloc, al Saló de Cent, la solemne sessió inaugural del V Congrés Internacional d'Alpinisme.

En aquest acte, ocuparen la Presidència, junt amb la resta d'elements directius de la U. I. A. A., el Conseller de la ciutat de Barcelona senyor Xavier Calderó, el qual tenia a banda i banda els senyors Egmond d'Arcis i Pau Vila. El President del CENTRE pronuncià el parlament de benvinguda, el qual fou contestat pel president de la U. I. A. A. Finalment, el delegat de la ciutat pronuncià un bell discurs fent l'elogi dels muntanyencs i de la muntanya.

Finit l'acte, els congressistes i invitats foren esplèndidament obsequiats per l'Ajuntament amb pastes, refrescos i vins nacionals.

A la nit, les delegacions s'aplegaren al senyorial estatge de l'Ateneu Barcelonès, on foren rebuts i atesos pel president Dr. Fontserè. Després de visitar la important biblioteca els visitants feren petites tertúlies al jardí i d'una manera agradable i tranquil·la passaren la vetlla.

Divendres, dia 5.—L'Assemblea encara durà fins a mig matí. Un cop closa, es passà immediatament a les sessions del Congrés el qual actuà aplegat en una sola secció. El Secretariat va establir la Memòria que transcrivim a continuació:

R E L A C I Ó

DE LES COMUNICACIONS PRESENTADES AL

V CONGRES INTERNACIONAL D'ALPINISME

BARCELONA, 1935

La sessió del Congrés tingué lloc el dia 5 de juliol del 1935 al local del CENTRE i reunides les quatre seccions en una de sola.

El Comitè Executiu estava format pel President, M. Egmond d'Arcis, del C. A. S., President del Comitè Executiu de la U. I. A. A.; M. J. Marchan-

dise, del C. A. F.; M. Walery Goetel, de la Societat Polonesa del Tatra; Dr. Otto Sjögren, del C. A. Suec; Sr. Pau Vila, del C. E. de C. Secretaris; Srs. Olivcras, Guilera, i Bouvier, del C. E. de C.

A migdia, el President, M. Egmond d'Arcis, obrí la sessió.

Primera comunicació

El Dr. Benet Oliver i Suñé, del C. E. de C., llegí una comunicació sobre *Un procediment senzill per a garantir la puresa de les aigües a muntanya*.

L'autor observà que certes indisposicions consecutives a excursions a muntanya no són imputables, en general, a la composició química de l'aigua sinó al seu estat microbià. Demostrà el procediment d'esterilització per mitjà de l'hiperclorít de calç, que fou emprat durant la guerra i que s'ha generalitzat per a purificar les aigües que abasteixen les ciutats. El procediment té l'avantatge d'ésser tan econòmic com senzill i de no ésser necessari cap aparell d'importància. El Dr. Oliver explicà també el mètode per a controlar les dosis a aplicar i els mitjans per a corregir eventualment l'excés de cloro a fi que l'aigua no agafi cap gust desagradable.

El President regracià l'autor per la seva comunicació, tan interessant com útil. El Dr. Oliver oferí donar tota mena d'informacions complementàries i el President recomanà de donar a conèixer aquesta comunicació el més extensament possible.

Segona comunicació

El senyor Lluís Estasen, del C. E. de C., presentà una nota sobre l'organització d'*Arxius fotogràfics d'itineraris de muntanya*, en la qual fa ressaltar els grans avantatges que ofereix una representació gràfica sobre una descripció literària.

Actualment, el CENTRE posseeix prop d'un miler de fitxes fotogràfiques amb indicació d'itineraris, les quals porten al marge informacions complementàries referents a la situació topogràfica del massís representat. L'autor en observar que les vistes preses a mitja alçària dels massissos són més expressives i, per tant, més útils que les vistes preses dels cims, i, sobretot, que les vistes panoràmiques.

El senyor Estasen es posà a disposició dels congressistes per a donar una explicació de les fitxes exposades al local del CENTRE referents als massissos de la Maladeta i del Pedraforca.

Tercera comunicació

M. Marcel Chevalier, Professor de Geografia a la Facultat de Lletres de la Universitat de Barcelona, llegí una nota sobre l'*Estudi científic dels paisatges de muntanya*, en la qual observa l'interès i la utilitat que té per a l'alpinisme, saber interpretar les formes del terreny i conèixer la seva formació.

En una clara i ràpida síntesi fa una descripció de les muntanyes de

Catalunya, que divideix en tres grups: els Pireneus, les Serres i les Muntanyes hercinianes.

Aquestes darreres, de les quals forma part el Tibidabo, són muntanyes molt antigues i molt desgastades per l'erosió. Els Pireneus, formats de terrenys cristallins i paleozoics foren plegats de nou i realçats a l'època terciària, i les Serres, d'edat secundària i terciària, molt plegades en aquesta darrera època, han estat tallades pels grans rius pireneus que hi han excavat gorges extraordinàriament feréstegues i molt pintoresques.

M. Chevalier explicà com els excursionistes de la Vall d'Aran, el proper dilluns tindrien ocasió de veure algunes d'aquestes gorges que ofereixen l'aspecte del *Cañon del Colorado*.

L'autor acabà posant-se a la disposició dels congressistes per a informar-los complementàriament.

El senyor Pau Vila, President del CENTRE, en nom d'aquesta entitat remercià M. Chevalier per l'obra científica que aconsegueix a Catalunya en el domini de la geologia i de la geografia física i assenyalà l'oportunitat del comunicat de M. Chevalier com a preparació a l'excursió projectada per a la setmana següent als actes del Congrés.

M. Chevalier, a més, lliurà a la Presidència del Congrés una memòria més completa sobre la formació geològica de Catalunya.

Quarta comunicació

El senyor Joaquim Sainz de los Terreros, del «Club Alpino Español», presentà un treball sobre les *Cobertes de refugis de muntanya*.

L'autor exposà els inconvenients, sovint greus, provocats per les diferències de temperatura, de vegades considerables, que existeixen entre la superfície exterior de la neu i la que està en contacte amb la teulada. Per a evitar aquests inconvenients, preconitzà emprar material isolador, puix que així s'evitarà que es perdi calor a través de la teulada.

El President donà les gràcies al senyor Sainz de los Terreros, i vist l'interès de la comunicació proposà que aquesta fos inclosa al *dossier* que fa referència als Materials per a la construcció de Refugis i Cabanes.

Cinquena comunicació

M. el Comte de Saint-Saud, del C. A. F. i Membre d'Honor del CENTRE, presentà un nou *Mapa de la regió del Vignemale i de Cauterets*, resultat de 20 anys de treball de M. Alphonse Meillon, el qual executà sol tots els treballs topogràfics damunt el terreny. El mapa està presentat de dues maneres diferents: l'una, solament amb les corbes de nivell; l'altra, amb la configuració del terreny, obtingut gràcies a una gamma molt extensa de matisos sota una claror oblíqua que dóna un gran relleu al modelat topogràfic.

M. el Comte de Saint-Saud féu circular els dos exemplars del mapa i exposà certs casos relatius a la toponímia.

Exposà el seu desig que quan es tracti de donar nom a un pic i espe-

cialment un nom d'alpinista, es faci abans una enquesta entre els habitants de la regió a fi de tenir la certesa que el pic no té ja una denominació.

El senyor Josep M.ª Guilera, del CENTRE, afegí que no solament és útil consultar els habitants de les regions, sinó també les associacions alpinistes respectives.

El Comte de Saint-Saud recordà, també, que la Comissió franco-espanyola de Toponímia, de la qual forma part, havia acordat de no donar cap nom d'alpinista encara existent, i que aquesta s'havia oposat a donar noms d'alpinistes ja morts als cims i pics; aquests noms es reservaran a altres accidents topogràfics com arestes, canals, xemeneies, etc.

Lamentà que certs noms de cims situats prop de les fronteres hagin estat traduïts.

El senyor Joan Díaz Duque, de la S. E. A. Peñalara, expressà el seu acord de consultar les societats afectades quan hi hagi dubtes sobre els noms locals.

El senyor Pau Vila assabentà el Congrés que la Societat Catalana de Geografia, recentment constituïda, de la qual és President, prestarà el seu concurs a aquestes qüestions de toponímia.

M. Marcel Chevalier demanà que els alpinistes col·laborin amb els geògrafs.

El senyor Guilera digué que per a l'assenyalament del camí de Benasc a la Renclusa, que es troba a la regió de transició del castellà al català, el CENTRE està redactant els rètols dels pals indicadors en la llengua emprada per la gent de les localitats, és a dir, alguns en català i la majoria en castellà.

Sisena comunicació

M. Marchandise, del C. A. F., llegí un report del Dr. Jean Arlaud, d'aquesta entitat, titulat *Assaig sobre l'alimentació de l'expedició a l'Himalaia*.

En aquesta relació M. Arlaud estudia la valor nutritiva dels aliments i distingeix els que particularment són favorables a l'alimentació d'aquells que són perjudicials a la fisiologia de l'alpinista o bé que són poc recomanables per llur petita valor nutritiva en relació a llur pes.

Insisteix sobre la necessitat de valoració de les vitamines; presenta una composició minuciosa de menús, donant proves de la seva gran experiència de camping, i subratlla que l'àpat principal ha d'ésser el del vespre.

Setena comunicació

El senyor Gallart, del CENTRE, parlà de *La utilitat dels senyals a muntanya*; presentà un model de codi pràctic i explicà la utilització i la facilitat del seu ús.

El President regracià l'autor i féu ressaltar la utilització d'aquest estudi que hauria de generalitzar-se. El Comte de Saint-Saud parlà de les dificultats de fer senyals quan hi ha boira.

Vuitena comunicació

El senyor Delmir de Caralt, del CENTRE, demanà que a la Quarta Secció, relativa a l'Art i la Muntanya, es destini un lloc per al Cinema.

El President recollí el vot tot demostrant que al seu entendre el Cinema resta comprès dins la Fotografia.

Novena comunicació

El President donà coneixement d'una relació de M. Radonis, del Club Alpí Italià, relativa a l'*Exposició alpina internacional*, i féu ressaltar la utilitat d'aquestes informacions per a les futures exposicions.

Desena comunicació

El President donà a conèixer un *Report tècnic del Club Alpí Italià*, redactat per la Comissió de Refugis d'aquell Club. Aquest report molt complet, dóna una informació detallada sobre la distribució dels refugis, llur construcció, materials i preus. Vista la seva importància, el President proposà que el report s'ajuntés al *dossier* que fa relació a la construcció de Refugis i Cabanes.

Onzena comunicació

El Dr. Goetel, de la Societat Polonesa del Tatra, féu una comunicació verbal sobre els *Parcs nacionals de muntanyes a Polònia*, i en lliurà una comunicació il·lustrada.

M. Marchandise, bo i parlant del Parc nacional d'Ordesa, demostrà el desig de veure que es creï un parc nacional al cercle de Gavarnie, amb el qual lllinda, i deplora que l'oposició de certs municipis que tenen drets seculars de pasturatge, creïn dificultats per a la realització d'aquest projecte. Espera, tanmateix, que aquests obstacles podran ésser vençuts i demanà la col·laboració dels organismes espanyols per a la zona fronterera.

El senyor Díaz Duque, de «Peñalara», donà detalls sobre el parc d'Ordesa; parlà dels paisatges nacionals de la «Sierra del Guadarrama», com la «Pedriza del Manzanares», «Cumbre de Peñalara» i «Pinar de la Acebada». Ens digué que a Espanya, també, la creació de parcs i paisatges nacionals troba dificultats degut als interessos particulars, que sovint es basen sobre drets adquirits de temps immemorial. Oferí la seva col·laboració.

Publicació de les relacions

El senyor Josep M.ª Guilera, en nom del CENTRE, s'oferí a fer tots els possibles per a publicar les comunicacions del V Congrés Internacional d'Alpinisme, així com també les deliberacions i reports de la II Assemblea General de la U. I. A. A.

El President regràcià el senyor Guilera, expressà la seva satisfacció pel treball executat al Congrés i aixecà la sessió a les dues de la tarda.

La tarda restà lliure per als congressistes i a la nit visitaren el magnífic edifici del Cercle Eqüestre.

Dissabte, dia 6.—Aquest dia tingué lloc l'excursió a Montserrat amb què el CENTRE obsequià els congressistes estrangers. Un parell d'autocars sortiren de la plaça de Catalunya, a les 8 del matí, portant una cinquantena d'excursionistes. Arribat a la muntanya el grup dels alpinistes (13 persones), guiat pel consoci senyor Lluís Estasen, i del qual formaven part elements de la categoria del Dr. Arlaud, Ghiglione, Ranitz, Ankner i Papp es dirigí als Ecos amb el propòsit d'escalar l'Eco petit, mentre el gros de la caravana pujà amb l'aeri a Sant Jeroni, d'on la major part baixà directament a Sant Joan, lloc on convingueren dinar.

A la tarda, després d'haver admirat la nostra muntanya, tingué lloc la visita al monestir i a continuació a l'Abadia, gràcies a l'autorització que ens fou donada pel Rnd. P. Abat. Les dames recorregueren els museus, mentre els senyors, guiats pel P. Dom Arrufat, després d'aturar-se un moment al claustre romànic, recorrien la riquíssima biblioteca, la impremta, on els foren mostrades les pulcres edicions que surten d'aquell obrador. Finalitzà la visita al Museu Bíblic.

A l'hora del retorn s'havien aplegat els dos grups; aquest s'efectuà per Olesa, Terrassa i la Rabassada.

A la nit, encara tingué lloc al CENTRE la sessió organitzada per la Secció de Cinema a honor dels congressistes. Es passà un programa escollit de films documentals de Catalunya i especialment de la regió pirenenca.

Diumenge, dia 7.—I s'arribà a aquest dia, que havia de clausurar un seguit de jornades plenes d'activitat en pro de l'alpinisme.

A les 10 del matí, a la Sala de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya s'efectuà, amb la solemnitat requerida, la clausura del V Congrés amb l'assistència de tots els congressistes estrangers i nacionals i de nombrosos socis del CENTRE i d'altres entitats excursionistes. L'acte fou radiat.

Després d'obrir-se la sessió pel President de la U. I. A. A., un dels secretaris del Congrés, el senyor Víctor Bouvier, llegí la memòria de les comunicacions del Congrés.

A continuació, el President del CENTRE glossà alguns dels acords més importants presos per la U. I. A. A. a Barcelona i, sobretot, es felicità que gràcies a ells el nom de la nostra ciutat res-

Ci. A. Moriotti

CELEBRACIÓ DE LA II ASSEMBLEA DE LA U. I. A. A. A LA SALA D'ACTES DEL CENTRE

Ci. J. M. Sagorta

ACTE INAUGURAL DEL V CONGRÉS INTERNACIONAL D'ALPINISME CELEBRAT AL SALÓ DE CENT DE LA CIUTAT

Cl. M. Sagareu

GRUP D'ASSISTENTS A LA INAUGURAL DEL V CONGRÉS INTERNACIONAL D'ALPINISME

Cl. Brugué

SORTIDA DELS CONGRESSISTES DEL PALAU DE LA GENERALITAT
DESPRÉS DE LA CLAUSURA DEL CONGRÉS

tarà unit per sempre amb la solució d'un afer que serà tan ben rebut com el d'intercanvi de refugis.

En darrer terme, parlà el senyor D'Arcis per a agrair les atencions rebudes a la nostra terra i per a fer constar l'entusiasme amb què s'havia treballat i la fortuna d'arribar a tants punts de coincidència. Significà la unió que existia entre Ginebra, lloc de la propera reunió i seu de la U. I. A. A., i Barcelona, puix els colors catalans també són els colors ginebrins, i la mateixa creu de Sant Jordi és similar a l'emblema de la Creu Roja, la qual té el seu organisme central a Ginebra. A proposta seva l'Assemblea acordà trametre un telegrama de felicitació al president del Club Alpí Italià, senyor Angelo Manaresi, el qual, aquell mateix dia, rebria la més alta condecoració esportiva oficial del seu país. Finalment, el President de la U. I. A. A. donà per clos el V Congrés Internacional d'Alpinisme.

A continuació els concurrents visitaren el palau de la Generalitat i acceptaren el refresc amb què els obsequià la corporació.

I com a darrer acte que aplegaria totes les delegacions abans de la dispersió, i com a fermall de les jornades d'actuació, el mateix dia, a les 9 de la nit, se celebrà, al Casino de Sant Sebastià, el banquet oficial ofert per la nostra entitat.

Més de seixanta comensals, entre els quals destacava un distingit grup de dames, es distribuïren a la taula de la Presidència i en petites taules, en les quals es procurà donar a cada grup el major to d'internacionalitat.

El sopar fou exquisidament servit, i com a notes simpàtiques cal esmentar que en el menú figuraven tots els plats amb el nom de les muntanyes més famoses, i que a mig sopar l'orquestrina entonà una marxa muntanyenca coneguda arreu del món.

A l'hora dels brindis, primer s'aixecà el President del CENTRE per a fer ofrena del sopar. Les seves paraules foren contestades pel Dr. Jean Arlaud, el qual, en nom de tots els congressistes estrangers, agrai a la nostra entitat els esforços realitzats per a fer-los agradable la curta estada al nostre país, i manifestà la satisfacció que tots ells sentien. Amb paraules plenes d'afecte i d'eloqüència entonà un cant a les muntanyes catalanes, singularment als alts Pirineus, dels quals es declarà un enamorat.

A continuació se suggerí que un congressista de cada país pronunciés uns mots en la seva llengua. Obeint a semblant indicació inicià la tanda políglota el senyor Sainz de los Terreros (Espanya)

amb sentides paraules de franc elogi per al nostre excursionisme. A continuació, pronunciaren parlaments en els quals lloaren el Congrés, el CENTRE i la nostra terra el Dr. Janos Vigyazo (Hongria); el senyor Ranitz (Holanda); el senyor Horsky (Txecoslovàquia), que l'any passat dirigí les escalades al campament de Sant Maurici; el Dr. Bergmann (Àustria); el senyor Pietro Ghiglione (Itàlia); el Dr. Walery Goetel (Polònia).

El president del Club Alpi Suec, Dr. Otto Sjögren, començà el seu parlament en francès, i digué que podia parlar en nom dels avantpassats de Catalunya, o terra dels gods, car a Suècia existeix encara tota una regió, el Gotland, que porta un nom idèntic. Continua, després, en suec, i en acabar llançà, a honor del CENTRE i de Catalunya, els quatre hures tradicionals del seu país.

El comte Xavier de Grunne (Bèlgica) manifestà que de les dues llengües del seu país escollia el francès per a fer-se més comprensible. Recordà la figura alpina d'Albert I i uní els seus vots a la prosperitat de l'alpinisme.

El president del Club Alpi Suís, senyor A. de Kalbenmatten, expressà igualment la dificultat de la tria a fer entre els quatre idiomes oficials de Suïssa. Es decidí per l'*schwizerdütsch*.

A prec dels concurrents fou invitat a parlar el Comte de Saint-Saud, com a soci d'honor del CENTRE i delegat seu durant 56 anys. Aquest ancià de més de 80 anys, meitat en francès meitat en castellà, improvisà un parlament ple de vivacitat i simpatia.

El que això escriu, en català, agrai en nom del CENTRE els elogis que, en tantes llengües, se li havien tributat.

Posà de manifest la satisfacció general que havia produït l'acord de l'Assemblea que permetia mantenir a llur lloc de dirigents el senyor Egmond d'Arcis i els seus col·laboradors del Club Alpi Suís, car, així, tothom pot tenir la seguretat que la tasca eficient que s'acaba de realitzar serà mantinguda en l'esdevenidor. Acabà expressant el seu desig que l'any proper a Ginebra tots els congressistes d'enguany puguin tornar a fruit d'unes noves jornades plenes de la més bona amistat muntanyenca.

El representant de la ciutat, senyor Manuel Roviralta, pronuncià uns mots finals plens de cordialitat.

La sobretaula fou breu, car hom volgué cloure la festa amb una visita a Montjuïc per tal de presenciar els jocs de llum i d'aigua de l'Exposició. Degut a l'hora tardana l'arribada dels congressistes coincidí amb l'acabament de les il·luminacions, de les quals pogueren fruit ben poca estona...

Unes ballades de sardanes a la plaça d'Espanya aplegà un nombre considerable de congressistes, i amb els sons valents de la nostra dansa, d'una manera casual, a la mitja nit del 7 de juliol finiren les reunions del que ha estat el V Congrés Internacional d'Alpinisme.

L'endemà dilluns, dia 8, començà la setmana als Pireneus, dirigida per la Secció d'Esports de Muntanya, i de la qual, en el proper número, donarem una detallada descripció.

J. M.ª GUILERA

C l i x é s   d e l   C o n g r é s

EL niu del recó del típic carrer del Paradís, en envespir el dia 3 de juliol bull d'activitat.

Unes banderoles agrupades i tres banderes adossades a la paret de la façana, decoren l'estretor del carrer i li donen un aire de festa.

Per dins de la casa hi ha un constant bellugueig. El Comitè permanent de la U. I. A. A. està reunit i fa la tasca que portarà a l'Assemblea. Uns obrers i el personal de la casa donen els darrers tocs a les obres d'ampliació que es vol inaugurar amb motiu d'aquest Congrés. Les anades i vingudes no paren pas. Els senyors Oliveras i Guilera, per als quals tot agraïment fóra poc, incansables, atenen les delegacions estrangeres, van amunt i avall, conversen amb tothom, treuen còpies amb l'aparell ciclostyle... Tothom està enfeinat. Sentiu tothora una barreja d'idiomes: català, francès, italià, alemany; però és el francès el que domina.

* * *

Finida la reunió del Comitè, el delegat d'Hongria, senyor Ladislau Papp, dona una conferència sobre l'alpinisme al seu país. El conferenciant, ple de simpatia, ros, cara rodona i complexió robusta, ens diu, tot llegint la circular als congressistes que, amb l'ajut de la gramàtica i del BUTLLETÍ del CENTRE que es rep a la seva societat, i de la qual és Bibliotecari, ja entén força el català.

Mentrestant, els delegats forasters han anat visitant el nostre estatge, i, en petits grups, acompanyats de companys nostres, recorren les diverses sales i oficines, i no paren de demanar informacions i de conversar animadament.

La delegació francesa és la més nombrosa. En formen part diverses dames i senyoretetes. Les figures més destacades del grup francès són el Comte de Saint-Saud, M. Marchandise, el Dr. Jean Arlaud, M. Blanc, un lionès d'humor inacabable, Mme. Margot, la Presidenta d'Honor del Club Suís de Dones Alpinistes, i, com agregat al grup que després del Congrés visitaria Picos d'Europa, el famós alpinista italià Pietro Ghiglione.

Els suïssos també són un grup important, integrat pels membres del Comitè permanent de la U. I. A. A. i pels directius del Club Alpí Suís. Alguns d'ells també han vingut acompanyats de les seves mullers. El senyor President de la U. I. A. A. i de les sessions del Congrés i de l'Assemblea, té un aire britànic, amb molta polidesa atén i saluda tothom; no enraona gaire, però quan ho fa sempre troba la paraula justa.

* * *

Dijous a la nit. Som a l'Ateneu. A la docta casa tot respira tranquil·la quietud, finor. Després de recórrer el local, a baix, al jardí, els congressistes i els acompanyants catalans es reuneixen en petits grups, i fan tertúlia a l'entorn de les taules. El Dr. Fontserè atén i saluda tothom. El nostre consoci senyor Joaquim Casas-Carbó, en assistir a tots els actes, amb tot i els seus anys, dona una lliçó a molta gent.

La fresca és deliciosa, les hores passen suaus, i es resta allí fins al volt de la mitja nit.

* * *

Per a l'anada a Montserrat s'han format dos grups, els alpinistes i els turistes. El guia cap dels darrers és el senyor Pau Vila, perfecte cicerone de l'excursió. El grup resulta una veritable torre de Babel. A mesura que avancem el guia explica el paisatge. Pedralbes, la plana del Llobregat i els seus fruiterars. Martorell. Al Bruc de dalt els dos autocars fan un atur que es perllonga, car els excursionistes volen impressionar fotografies de l'original muntanya. Abans de Santa Cecília deixem els alpinistes, i davant el funicular de Sant Jeroni tothom s'anima a introduir aquesta còmoda ascensió dins el programa. Al mirador de Sant Jeroni comencen les exclamacions i l'entusiasme pel panorama que ja no decaurà en tota la jornada. A la tarda, és el Monestir, els claustres, la biblioteca, la impremta, els museus, el que acaba de sorprendre els nostres amics alpinistes...

A PRIMER TERME EL XALET-REFUGI D'ENVALIRA.
AL FONS LA PORTELLA D'EN GAIT, EL MONTMALÚS I EL CERCLE DE PESSONS

Cls. J. Garcia

LA NEU S'HA ACABAT. AL PLA SOLAMENT RESTEN CLAPES DE NEU I L'HERBEI PREST A CRÉIXER
DESPRÉS DE LA LLARGA ESTACIÓ FREDA

Cla. J. Garcia
DES DEL REFUGI D'ENVALIRA. AL FONS EL MONTMALLÚS

CAMI DEL PIC NEGRE D'ENVALIRA

El retorn per la ruta del Tibidabo també resulta teatral. La nostra gran Barcelona, llueix al fons tota il·luminada.

* * *

El diumenge al matí, se celebra la clausura del Congrés. L'acte és radiat. Bells parlaments en francès, lectura del report. Telegrames a eminències alpines. Paraules d'agraïment i de comiat.

Un refresc dins la mateixa Generalitat, i la finura del pati dels Tarongers posen fi al V Congrés Internacional d'Alpinisme, que ha fet honor a Barcelona i al nostre CENTRE, gràcies a l'entusiasme d'uns quants socis que varen preveure en el moment oportú la transcendència que podia tenir la reunió de les primeres entitats alpines del món a la nostra ciutat. A tots ells, així com als que han volgut contribuir d'una manera o altra al millor lluïment del Congrés les nostres gràcies i el nostre reconeixement més efusiu.

I perdoneu-me aquests pocs clixés, potser mal revelats o un xic agrisats... fets per un soci que sent l'afecte per a les coses del CENTRE i de l'Alpinisme.

ANTONI LLUCH I LLUCH

L'adéu-siau a la temporada d'esquí

LA majoria dels esquiadors catalans creuen que tantost arriba l'època pre-estival ja és hora de canviar els esquís pel mallet de bany, de deixar la muntanya per la platja, d'abandonar els forts pendents, teatre de lluites esportives durant l'època hivernenca. I no és així. En la nostra latitud, com en pocs països, es dona el maridatge de la mar i la muntanya. Podeu estar, durant tot l'any, avui ajeguts al peu de la Mediterrània gaudint del bany de mar, i l'endemà, amb els esquís als peus, en un ambient i davant un paisatge perfectament alpí. I encara que apreï la calor a la capital fins a finals de juny, en ple estiu podeu trobar neu suficient que us permeti practicar l'esquí intensament.

* * *

Aprofitant les festes de Pentecosta, els dies 8, 9 i 10 de juny, els companys de la Secció d'Esquí, Carles Bertrand, Àlvar Menéndez, Lluís Pedrerol i el que signa sortíem cap a Andorra a acomiadar-

nos de la neu amb bones esquíades per les altes valls andorranes.

Als set mesos de començada la temporada de neu d'enguany, seguida sense interrupció des de primers de novembre, encara podem trobar neu abundosa a la regió d'Envalira. Sembla impossible que a Catalunya hi hagi qui digui que l'esquí és una cosa exòtica, i, en canvi, hom pugui esquiar durant set mesos de l'any. L'exotisme podia ésser en aquella època dels començaments, quan la manca de comunicacions feia l'esquí gairebé impracticable, i, encara, tampoc no tingué res d'exòtic, car els benemèrits fundadors de la Secció d'Esports de Muntanya, introductors de l'esquí a Catalunya, tingueren una visió clara i precisa del futur i saberen veure clarament el que avui, desgraciadament, no saben veure, malgrat l'experiència, una petita minoria. Dins l'Europa Occidental, i comparant-nos amb altres països llatins i amb capitals europees, veurem com els barcelonins estem molt ben situats. A Madrid sens dubte, tenen la neu molt més a prop, però tan promte és arribada la primavera aquella se'n va, puix els manquen els massissos alts, com els de tot el nostre Pireneu Central. I no és que per a fer esquí durant els mesos de maig i juny s'hagi d'anar a l'Aneto; ben a prop de Barcelona, a Núria, hom podia esquiar perfectament fins al quilòmetre u de Nou Creus a mitjans de juny. Si comparem Barcelona amb París, Milà, Roma, Londres, Berlín, Brusselles i tantes altres primeres ciutats d'Europa, veurem la nostra superioritat per a la pràctica de l'esport de la neu. I encara hi ha qui opina que l'esquí a Catalunya ha d'organitzar-se d'una faisó diferent que a tot arreu. Això és sentir-se inferior, i amb les possibilitats que té l'esquí a Catalunya aquesta sensació d'inferioritat solament podria portar-nos a un encallament que no volem per a l'esquí català.

* * *

Sortírem, doncs, els quatre companys, en auto de Barcelona a les 15 h. 30 m., i després d'aturar-nos a Calaf i a les Escaldes, arribàvem, a darrera hora de la tarda al, Xalet-Refugi d'Envalira, propietat de l'Esquí Club Andorrà. Hi anàvem en cerca de la neu, per a acomiadar-nos-en, a dir-li que no es fes pregar per a la tornada; que el nostre desig que pel pròxim novembre, si a Déu plau, ens poguem reveure, sigui acomplert. A ciutat, cridàrem l'atenció, car amb la calor que feia aquells dies a Barcelona semblava que les nostres fustes havien d'ésser més a propòsit per a fer-les servir de rems que d'esquís.

El dia 9 de juny, de bon jorn sortírem del Xalet, i amb l'auto

ens férem acompanyar a mig camí del port d'Envalira, on trobarem una pala de neu esplèndida, potser un xic massa gelada, i que fou un bon debut de la nostra sortida. El dia, sense un núvol, feia que mentre pujàvem amb els esquís, el sol torrés la nostra pell, preludí de la seva caiguda general, per a la qual no hi valgueren greixos ni olis de cap mena.

Un cop arribats sota la canal que separa les dues puntes del Pic Negre d'Envalira, la nord i la sud, ens traguérem els esquís i pujàrem fins assolir el cim (2.812 m.). La visió vers el Pas de la Casa, amb el primer terme del coll dels Isards i la vall de Campcardós ens recordà una excursió en aquesta regió amb un temps ben diferent. La nostra pujada al cim del Pic Negre d'Envalira, un dels cims més ben situats de la comarca, estava de sobres compensada, i al davant teníem el descens que havia d'omplir-nos de satisfacció. La baixada per la canal no oferí cap dificultat, i un cop calçats els esquís començà la gran davallada. Els companys Bertrand i Pedrerol feren gala de llur domini de l'esquí i posaren en pràctica aquella tècnica acurada que ens deixa bocabadats. Aquelles filigranes, aquella superioritat, demostraven que per a ésser esquiador, per a dominar els esquís, ja sigui en pista, cursa o excursió de muntanya, el primordial és posseir una tècnica acurada i completa. Nosaltres també gaudírem, sobretot amb la seguretat i confiança que dóna esquiar conjuntament amb companys situats en un pla superior de la tècnica. El descens no s'acabà fins al pla del Xalet, i, amb els esquís al coll, en pocs minuts el guanyàrem. L'hora forta del sol s'acostava, i el mes de juny apretava fortament.

A les 5 h. de la tarda, anàrem amb cotxe fins a prop del port d'Envalira, on tingué lloc un slalom d'entrenament. Res, un jorn complet i aprofitat, i sempre la visió d'aquell paisatge que enamora, d'aquell paisatge que s'albira des del Xalet-Refugi d'Envalira.

L'excursió del segon dia, dilluns dia 10 de juny, tingué com a fi l'ascensió al pic Montmalus, situat a la part alta del cercle de Pessons. Gràcies a la gran quantitat de neu poguérem pujar fins al cim amb esquís. Degut al fort vent hi restàrem solament breus moments, els necessaris per a contemplar aquella quantitat de cims que emergeixen de tot arreu, d'entre els quals sobresurt la mole imponent del Cadí i tots els cims de Cerdanya i Conflent. Si el dia anterior havíem gaudit en la baixada del Pic Negre, la davallada amb neu excellent per la coma de Montmalus fou d'aquelles que difícilment s'esborraran del nostre record.

Aquestes esquiades foren el nostre comiat de la neu; comiat

digne de la temporada. La neu ha estat enguany abundant, la tasca dels esquiadors del CENTRE, esplèndida. Actualment tenim els millors esquiadors catalans en les tres diferents especialitats i podem considerar la Secció d'Esquí digna continuadora d'aquells que iniciaren l'esquí a Catalunya.

JOAN GARCIA

L a r o c a d e l a T a l a i a

COMPTADES vegades trobareu en els butlletins de les nombroses entitats excursionistes existents a Catalunya, ressenyes o itineraris que es refereixin a algunes de les interessants escalades que constantment s'efectuen a les veïnes muntanyes de Sant Llorenç del Munt i Montserrat.

Aquesta anomalia resulta un xic difícil d'explicar, i caldrà atribuir-la a una modèstia mal entesa, però ben racial per cert, o bé a un pueril desig de restar importància a totes aquelles ascensions que no tinguin per marc les muntanyes pirenenques. Ambdues actituds són, al nostre entendre, equivocades. Pel que respecta a la modèstia, hem de tenir en compte que als ulls dels estranys pot aparèixer com un complex d'inferioritat, que els fa créixer i considerar-nos en un pla més baix, cosa de tot punt injusta si es té en compte el gran increment que ha pres la nobilíssima fallera de l'escalada a la nostra terra, durant els darrers anys, així com el nombrosíssim estol de grimpadors amb què compta avui Catalunya, gràcies al qual no té res a envejar, ans al contrari, en quantitat ni en qualitat a la resta de regions ibèriques.

Pel que ateny a l'aspecte dificultats, tots sabem prou bé que certs passatges dels penyals de Montserrat i Sant Llorenç, tenen, per raó de la detestable qualitat de la seva roca, un interès i emoció que no és sempre possible de trobar a l'alta muntanya. Deixem a part, ara, la pregonesa dels abismes i la grandiositat del paisatge, factors que units a la relativa bondat de la pedra, faran que decantem sempre les nostres preferències per les grans muntanyes.

Formulat tot aquest exordi, completament gratuït si voleu, pas-sarem a ocupar-nos del motiu primordial d'aquest article: la roca de la Talaia, de Montserrat, escalada de fort atractiu, i plenament

Clas. Boira

PAS VERS EL COLLET DE LES DUES TALAIES

MURALLA DE SANT JERONI

Cla, Bona

TRIOS FINAL DE LA TALAJA GRAN

DESCENS DE LA TALAJA GRAN

superior en interès als massa coneguts Freres Encantats, Flautats, Ecos, i d'altres escalades, podríem dir clàssiques, de l'admirable massís montserratí.

Dominada d'un cantó per les parets occidentals de Sant Jeroni i per l'altre pel rabassut rocam dels Ecos, es dreça sobre el collet del Llum l'encastellada mola de la Talaia, coronada per tres dits majestuosos de pedra, dels quals solament un, el més baix i de menys importància, és plenament visible des de la carretera de Santa Cecília.

Per a fer cap a la Talaia considerarem com a punt de sortida el nou Restaurant de Santa Cecília, des d'on, seguint la carretera i a les poques passes es troba l'inici d'un corriol, assenyalat per una pedra pintada de blanc, on es llegeix amb caràcters vermells la inscripció: Al Montgròs.

Seguint el corriol, marcat en tota la seva extensió per llepesses vermelles, ben útils per a pujar amb èxit per l'espessor d'aquell ufanós embosc, s'arriba en cosa de mitja hora en un planell situat ja sota els penya-segats inferiors, d'on parteix el camí que, en pocs minuts, mena a la font del Llum, i el que, pujant de ferm per una canal d'arbres, mena, en 10 minuts, dalt el collet del Llum.

Una vegada al collet s'emprèn un ràpid descens cara al torrent del Migdia, es passa per un petit planell, destinat en altres temps al carboneig, fins arribar a la bifurcació de corriols, l'un dels quals baixa vers la font de la Cadireta i canal del Montgròs o bé al torrent del Migdia pròpiament dit, i l'altre, que és el que cal seguir, que es decanta a l'esquerra, i que després d'una infinitat de giragonses mena al cim de Sant Jeroni. Aquest camí està marcat per una inscripció en vermell efectuada en una pedra.

Remuntant l'insignificant corriol hom es dona compte que està revoltant tota la mola de la Talaia, part de la base de la qual es dreça damunt el cap. En arribar, als pocs minuts, a una espècie de collada, caracteritzada per la presència d'una gran rocassa, indret recomanable per a deixar els sacs, cal acomiadar-se del camí i emprendre dreturerament una pujada prop de les parets inferiors de la Talaia, en direcció a una petita agulla que hi recolza, fàcil de distingir per la foradada que forma en unir-s'hi. A la poca estona hom es troba embolicat dins una d'aquelles canals tan abundants a Montserrat, i en les quals arriba el moment en què cal refiar-se íntegrament dels arbres com a únic mitjà d'ascensió. Al capdamunt de la canal una petita balma ofereix lloc adient per a canviar les sabates per les espadenyes, i deixar-les en una petita cova que forma el fons de la balma.

Per a començar l'escalada es tornen a baixar uns metres per la canal, fins a trobar un tronc d'arbre que sembla encastat expressament a la paret de l'esquerra. Situant-se al seu damunt, hom pren contacte amb la roca i, ajudant-se de tant en tant amb algunes arrels, es guanyen fàcilment, si no ha plogut recentment, uns quinze metres, fins a situar-se sota un tronc proper a la foradada.

Una contracció un xic violenta i hom s'arrapa a l'arbre, amb el qual s'assoleix el finestral damunt el vessant de Monistrol. Cal salvar aleshores una paret curta fins a situar-se damunt el pont que forma la roca sobre el forat.

Des del «pont» i per una aresta de preses poc segures als vuit metres de grimpada s'assoleix una mena de ressalt, des d'on cal canviar a l'esquerra per una paret de cinc metres, amb moltes preses, però de mala qualitat. Per aquest indret, si la colla és nombrosa, origina veritables pluges de rocs.

Passat aquest lloc s'arriba en un coll que separa les dues Talaies, on es troben dos o tres arbres de tamany regular. És aconsellable fer primer la Talaia Gran, situada a l'esquerra del grimpador, posat d'esquena a Sant Jeroni i de cara als Ecos.

Davant mateix del coll es dreça la imponent paret de l'agulla gran, que presenta uns primers quinze metres gairebé en vertical. En emprendre-la, però, hom va trobant les preses justes, per bé que petites, i, cosa estranya, d'una solidesa remarcable. A poc a poc el capdavanter va guanyant alçària, gaudint d'una grimpada agradabilíssima a tot ésser-ho, fins a tal punt, que en minvar la verticalitat hom sent una veritable recança.

Vençuda la part més dreta de la paret, presenta ja menys inclinació i més profusió de preses. Als 25 metres damunt el coll, hom es troba amb una balma, sota la qual hi ha dos pitons de ferro, l'inferior destinat segurament a una doblada de descens, i l'altre, adient per a passar-hi un mosquetó i assegurar-se per a passar l'obstacle, no pas gaire difícil, però sí perillós donat l'abisme del dessota.

Passada la balma, desapareix completament la inclinació i hom se situa prou ferm per a assegurar el segon de cordada. Després, en quatre gambades s'és dalt el cim de la Talaia, on el dia de la nostra ascensió trobarem, força deteriorats per la pluja, els comprovants de la primera efectuada per Busquets i Balagué de l'Ateneu E. P., i la segona, per dos socis del C. E. de la Comarca de Bages, de Manresa. La nostra escalada, tercera en ordre correlatiu, s'efectuà en companyia d'Adolf Cuyàs, també del CENTRE,

J. Boix i J. Pujol del Tagamanent, i els germans Roca i M. Ojeda, del C. M. B.

El descens pot efectuar-se en un sol *rappel* de trenta-cinc metres de llargària, utilitzant per a instal·lar-lo un filferro collat en una sòlida anella. Una vegada de retorn al coll, pot efectuar-se l'escalada a la Petita Talaia pel vessant que mira a la Gran, i la qual, malgrat la ferotge apariència que presenta, no ofereix cap dificultat digna d'esmentar-se, i la part de grimpada és de curta duració. A remarcar, el formidable aspecte que presenta l'Agulla Gran des del cim de la Petita, que la fa semblar inassolible.

Doblada fins al coll, des d'on, enlloc de baixar amb la corda pel camí d'ascensió, és indicat fer un *rappel* esplèndid per una paret absolutament vertical i llisa que deixa a la mateixa roca foradada. Aquesta doblada té uns vint metres.

Nou *rappel*, també d'una vintena de metres, i hom va a parar directament a la balma on reposen les botes ferrades, posant així terme a una escalada que no podríem deixar de recomanar, per l'encís i variants que presenta, a tots aquells companys que troben gaudi en trescar pels fantàstics monolits montserratins.

JOAQUIM TOLDRÀ I ESTEVA

Excursions espeleològiques pels Ports de Tortosa

Les coves

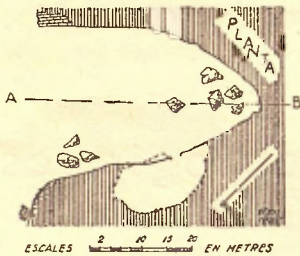
COVA del Vidre.—Situada al terme de Roquetes, entre l'acabament del canal d'Abril i el començament del barranc de Lloret, a uns 1.000 m. s. m.; aproximadament cau als 40° 46' 25" N. i 4° 15" E., mapa de la Mancomunitat de Catalunya, full 40.

És una cova de forma i aspecte grandiosos, de parets seques i bastant ennegrides pel fum, té la boca orientada vers el NE., la planta amida 44 metres de llargària per 31 metres d'amplària a la boca; en el fons es redueix; la seva forma és la d'una planxa, té uns 25 metres d'alçària a la boca, més endins no disminueix molt.

Al seu interior, a la banda dreta i a més de la meitat, hi ha una segona cova, on es baixa per un fort pendent o rampa de trauc

d'entrada petit, té uns 10 per 18 metres i alçàries que arriben a tres

Està formada per un plec anticlí. Es veu que les capes calcàries de la planta en no tenir tanta pressió lateral com les del sostre, no feren el plec tan marcat; es formà un buit que quedà al descobert en produir-se una falla vertical, en la qual una de les bandes, la del davant de la boca, s'abaixa uns 60 metres fins quelcom més avall del nivell de la planta de la cova. De totes maneres, sembla que, en part, fou engrandida per la mà de l'home en èpoques reculadíssimes, possiblement prehistòriques. Al seu interior, prop de la boca i al fons, resten encara grans blocs que amb seguretat quedaren allí per la seva grandària i pes, obstacles que feren difícil llur transport. A vegades els fems del bestiar colguen completament aquestes grans pedres.

Roquetes. Cova del Vidre

Segons referències, s'hi han recollit alguns objectes de l'època Neolítica.

És, potser, la cova més famosa dels Ports, no pas per la seva bellesa, sinó per una munió de fets que s'hi han desenrotllat. Pastors, bandolers, paisans, tropes,... han fet vida o llargues estades en aquesta cavitat.

Per tradició, se sap que durant les guerres de successió del 1640 al 1648 i en les del 1708 al 1711, s'hi refugiaren la majoria dels veïns del poble del Mas de Barberans. Cada família s'hi construï un departament fet amb brancatge de boix, arbust que abunda

molt davant mateix de la cova, i que arriba a tenir quatre i cinc metres d'alçària; avui els pastors els tallen i en fan culleres i forquilles; també al davant mateix de la cova, no molt apartat, existeix un gros avet amb el brancatge capolat, i que els pastors deuen utilitzar per a fer foc.

Al soterrani interior, cap a començaments del segle passat hi visqueren llarga temporada «Els Glebes»: una famosa colla de 14 bandolers els fets dels quals perduraren en aquella comarca; l'habitaren inclús quan pastors i remats dormien a la cova gran; l'any 1828 actuaren amb molta activitat a la sortida de Tortosa, matant, en cosa d'un any i mig, una vintena de persones; el seu lema era robar i després cremar o assassinar llurs víctimes; set

d'ells, o sia tots els que van poder agafar, morien penjats a Tortosa el 29 de gener del 1829.

A fora, per les parets verticals de la banda esquerra s'arrapa una grossa eura; al costat oposat s'observa encara la soca d'una sabina que va créixer a la paret, i a terra una llosa, sobre la qual feia foc un pastor per coure el sopar. Un dia, cap al tard, es presentaren dos homes amb un cavall i pregaren al pastor que retirés l'olla i el foc i que s'apartés. El pastor quedà corprès en veure que de sota la llosa retiraven unes gerres plenes de monedes d'or les quals carregaren al matxo i desapareixien.

Quan la guerra civil dels set anys, tingué lloc per aquells indrets una sorpresa i alguns es llençaren des de sobre la cova per un precipici d'uns 70 metres.

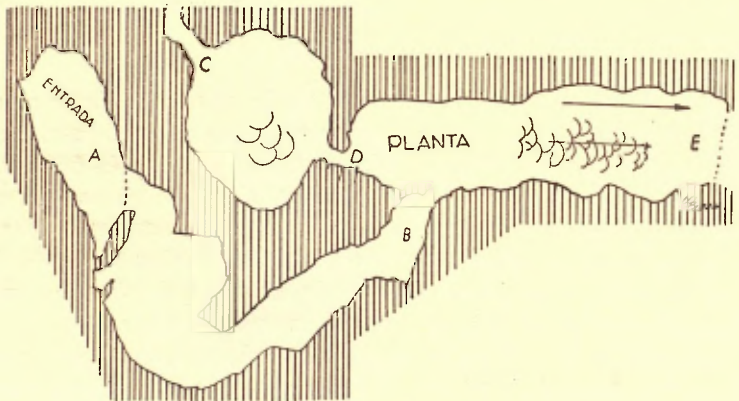
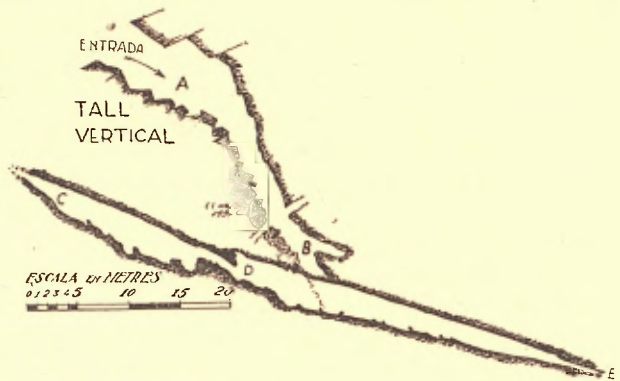
Nosaltres hi trobàrem alguns centenars d'anyells escampats arreu (vegeu fotografia); actualment serveix, com quasi sempre, de corral. Els pastors també hi dormen.

Cova de la Solana.—Pel camí que de la cova del Vidre mena a les Vallcaneres, es passa per davant de les mines de carbó els treballs de les quals quedaren del tot abandonats fa més de quatre anys, per resultats negatius. Continuàrem el camí, i passats 15 minuts, a poca distància i a la dreta, en lloc no massa costerut, es troba aquesta cova, amb una boca relativament gran. Cau als 40° 46'20" N. i 3° 59'20" E., mapa Mancomunitat de Catalunya, full 40, a uns 1.100 metres sobre la mar, en el terme municipal de Roquetes.

Per anar a la cavitat principal s'ha de seguir un corredor espaiós i tortuós, que baixa amb molt de pendent, cal passar quasi sempre per sobre de grans blocs despresos i es fa cap al SO. d'una sala de 37 metres de llargària per 8 a 11 metres d'amplària, l'alçària màxima ve a tenir uns 4 metres; per un pas just de la part S. es va a una segona cambra arrodonida d'uns quinze metres de diàmetre. Cap al N. té un marcat pendent d'un 20 per cent. Per un forat impracticable, que té al Migdia, hi aboca les aigües una deu intermitent que, en recórrer la planta de la cova, forma una sèrie de petits gorgs i preses; i surt per la part N., sortida que tampoc no es pot seguir per la reduïda alçària. El sostre és molt llis i té un pendent com la planta.

Aquesta cova està formada en les calcàries margoses del cretaci superior, les quals, degut a la seva poca consistència, són fàcilment disgregades per les humitats i aigües que amb llur treball continuat van emportant-se els materials desfets i engrandint la cavitat.

És una cova molt neta i de temperatura agradable.

Roquetes. Cova de la Soiana

Cova de les Avellanes.—Seguirem la drecera que des de la cova del Vidre travessa la carena del Caro entre el Marturi i els Pallés i fa cap a aquesta cova.

Abans d'arribar al coll ens deturarem a la boca d'un avenc que toca al mateix camí i que està obstruït per branques, pedres i terra.

En semblant estat se'n troba un altre a la meitat del canal d'Abril, en terra de «Caguitos», distanciat tres o quatre metres del camí.

En tot temps, tant els caçadors com els pastors, han fet tot el possible per tapar coves i avencs, els uns per evitar que se'ls hi amagui la caça i els altres pel perill constant que són per al bestiar. Alguns tornen a obrir-se mentre que d'altres queden tan ben

tapats que són borrats i oblidats en el transcurs del temps. En la majoria de les nacions s'ha legislat i *fan complir lleis* encaminades a la conservació d'aquestes cavitats que la majoria de les vegades són un valuós o principal ajut a diferents rams de la ciència i estudis prehistòrics; els propietaris del terreny vénen obligats a posar-hi portes o tanques per a evitar que mans barroeres les malmetin o es converteixin en llocs perillosos.

La cova està situada al terme de Roquetes, entre Carlares i el Mascà, en uns turons dolomítics que sobresurten enmig de la vall, plena de vegetació. A uns 500 metres de la font de les Avellanes, hi ha un toll, i podriem dir que actualment no hi ha ni font ni avellanes. Aproximadament està als 40° 47'25" N. i 4° 5" E. m. Manc. Catalunya, full 40, a uns 959 metres d'alçària.

La seva boca està orientada al N., de 8 metres per 6 d'alçària; dos metres més endins l'amplària arriba als 12 m.; cap al final, que està als 7 metres, l'alçària és de 4'50 metres, amb fons arrodonit.

Per la part de Llevant, està unida per un pont natural, de 9 metres de llum, a un turó més elevat i arrodonit, tot balmat, que serveix d'abric al bestiar.

Sembla formada per disgregació de les calcàries juràssiques que van calcinant-se.

Els pastors tenen guarnits uns llits a l'interior de la cova, amb branques sostingudes per quatre pals.

És una cova molt seca i ennegrida pel fum. Actualment serveix de corral.

Cova del Rastre.—Des de la cova anterior ens dirigirem cap a Ponent travessant el barranc de Regatxol. Al nostre davant, sota la Mola de Catí, hi ha les coves Roges i Forats de Bòria. Seguirem una drecera que passa pel peu del Fondo de la Galiasa, lloc emboscats, que fou criader dels llops i darrer lloc habitat per aquests animals. Després de molts revolts en contínua pujada férem cap a un forn de destil·lació de reïnes, i a sobre mateix, a pocs metres, hi ha aquesta important cavitat que té 98 metres de fondària; és coneguda també amb el nom de Forat del Rastre.

Està situada a la dreta del Regatxol, gairebé tocant dalt el pla de la Mola, a uns 1.200 m. s. m., al terme de Roquetes, tocant la pertinença de Tortosa; cau als 40° 47'55" N. i 3° 58'35" E. mapa Manc. Catalunya, full 40.

Té la boca en lloc bastant planer, entre els pins, orientada al Migdia i la cova segueix una orientació S.-N. Els primers 21 me-

tres prenen direcció NO. i continuen després cap al NE. en un recorregut de 14 metres, lloc on es troba un pas estret de 40 centímetres, obstrucció feta per les columnes i estalactites que avancen per la paret de la dreta. Aquests 25 metres primers estan formats per un corredor molt desigual amb amplàries de 2 a 6 metres, i alçàries de 2 a 5 m.; la planta tampoc no és gens plana. Després del pas estret ve una sala allargada, de 15 metres, amb moltes concrecions, humida; al final es troba una columna d'alguns metres de diàmetre; 5 metres més endins una altra de més prima. Ací podem dir que comença la cambra principal anomenada «Teatre». L'«Escenari» té uns 12 metres d'amplària per 8 de llargària i aproximadament els mateixos d'alçària; per mitjà d'un tronc de pi amb branques es baixa un desnivell de 3'50 metres a la planta de la «Sala»

PLANTA

Roquetes. Cova del Rastre

del Teatre; aquesta té una llargària de 34 metres, amplària màxima d'uns 16 i alçàries que en alguns llocs arriben als 15 metres; al començament, a la banda dreta, hi ha un avenc ample, d'uns 4 metres de profunditat; abunden les estalagmites i estanyols amb aigua

fresca i clara; el final acaba en un forat molt estret.

Aquesta cova, formada dintre les calcàries juràssiques, és produïda per l'acció química i per l'erosió de l'aigua que, en èpoques d'humitats raja amb abundància per una sèrie de xemeneies i forats distribuïts en diferents llocs del sostre de la cova; d'aquesta manera, encara que lentament, va transformant-se i s'engrandeix la cavitat.

La temperatura al fons era molt baixa: 8 graus. Les parets són d'un color bastant fosc i bastant fumades al començament. Escasaja la terra al seu interior.

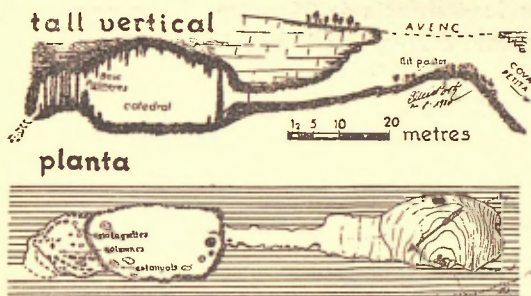
Cova Cambra.—A poca distància de la cova del Rastre, entremig de grossos pins, passa un camí tot carenejant la Mola de Catí per la seva part de Llevant; a un centenar de metres abans d'arribar al punt més enlairat, hom nota a poca distància a la dreta un

gran trau ovalat, amb diàmetre màxim d'uns 24 metres i una fondària d'uns 8; és un avenc mig enrunat, obert a les calcàries del juràssic, capes que travessa perpendicularment.

Per una forta rampa feta artificialment amb pedres i terres abocades des de l'exterior, treballs segurament efectuats pels pastors per a poder baixar el bestiar, però que van haver de desistir de tancar-li, car l'excés d'humitat l'emmalaltia, es pot baixar còmodament a l'interior, lloc molt ombrívol, d'on puja ufanosa vegetació. De la part NE. arranca una galeria que dona a la cova Cambra; a la banda oposada hi ha l'entrada a la Cova Petita, que alguns la descriuen com avenc de la Mola del Catí.

Una i altra, com és de suposar, estan al terme municipal de Tortosa (Pertinença dels Ports, abans era d'Alfara), a uns 1.300 metres s. m. enmig del grandios i espès bosc de pins de la Mola de Catí, mirant cap a Aragó a uns 2 quilòmetres del límit de la província de Terol, més o menys als $40^{\circ} 48'35''$ N. i $3^{\circ} 59'50''$ E., mapa de la Mancomunitat de Catalunya, full 40.

L'entrada a la cova comença per un corredor de 40 metres de llargada per 5 d'alçària i 13 d'amplària que va estrenyent-se i continua per un altre de 18 metres, per uns 4 d'amplària i uns 2 d'alçària; és humit, i la poca terra de la planta negra i fangosa; desemboca tres metres i mig més alt que la planta de la cambra principal, anomenada la «Catedral». Un tronc de pi, que fa d'escala, serveix per a baixar-hi. Us fa l'efecte que entreu en un edifici gòtic; de seguida ja es veu una columna immensa, acanalada, els llums són imponents contra aquella foscor que es confon amb la negror de les seves parets i alt sostre que l'acció constant i continuada de les agües ens ha volgut enriquir amb variades formes d'estalactites. A la planta, cap a l'esquerra, abunden els dipòsits d'aigua de color negrós i moltes estalagmites. Aquesta cambra segueix 28 metres en sentit horitzontal amb uns 13 metres d'amplària; al final es puja una rampa de tres metres i s'entra al «Bosc de Palmeres» que té 22 metres de llargària i aca-

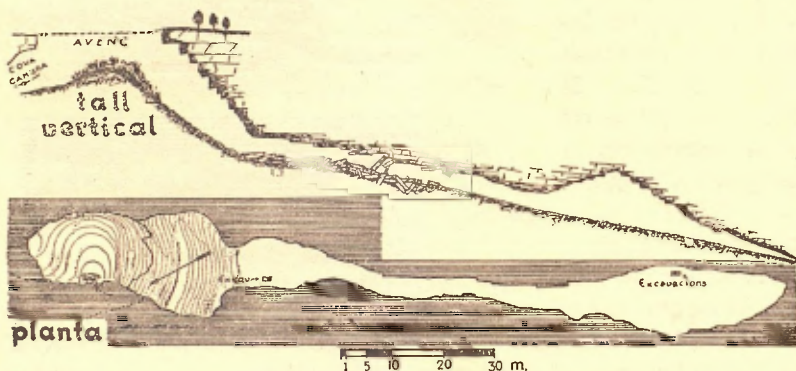
Tortosa. Cova Cambra

ba en forma triangular; al final un nou corredor molt inclinat i amb parets polides allarga uns metres més aquesta cavitat.

Aquesta cova seria una de les més boniques de Catalunya si no fos tan destroçada i tan fumada per les teies, mitjà d'illuminació emprat per la gent del país; molts d'aquests quan van a visitar una cova s'emporten grossos martells per tal d'arrencar les estalactites o concrecions que la Naturalesa ha tardat milers d'anys a brodar. És una llàstima que la incultura de la gent causi tals desastres. Actualment en aquesta cova solament queden columnes i estalagmites groixudes, i moltes d'elles encara escantonades.

Tant en aquesta cova com a la del Rastre recollirem alguns exemplars de la *Paraphaenops breulianus* Jean, que viu únicament en poques cavitats subterrànies dels Ports de Tortosa.

Cova Petita.—Davant mateix de l'entrada de la Cova Cambra, a la distància de 24 metres, hi ha aquesta cova que segueix en direcció SO. en una llargària de 140 metres.

Tortosa. Cova petita - Mola de Catí

Els seus primers 30 metres baixa en fort pendent; les pedres, mig aguantades per terra fluixa, rodolen avall per poc que se sumoguin; després el pendent és suau. Al començament, té una amplària d'uns 20 metres per una alçària de 16; trenta metres més endins l'amplària es redueix a 7'50, i segueix en forma de corredor bastant recte una cinquantena de metres, amb alçàries de 1'50 a 3 metres, les amplàries acostumen a ésser quelcom majors. Passats aquests primers 80 metres ve un engrandiment de planta romboïdal de 60 metres de llargària per una amplària màxima de 12 metres i una alçària de 9.

Aquesta cavitat, distanciada tan solament 24 metres de la cova

Cambra, és en tots els aspectes completament diferent. Per enlloc no es veu cap estalactita, ni regalima aigua; més aviat és seca i formada per ensorraments que van reduint-se a mesura que van pujant a la superfície, que està a 20 metres; deurien començar en una cova de dimensions molt més grosses que l'actual, situada bastant més avall i en ensulciar-se el sostre per no tenir prou aguant. La terra abunda al començament, i al final de la planta de la cova; hi trobarem alguns clots fets segurament per a excavacions.

El corredor és perillós, i en algun lloc gairebé obstruït per grans lloses despreses del sostre i d'altres que estan a punt de caure. Molts, en arribar en aquests esllavissaments, retrocedeixen.

Aquesta banda és poc visitada; no està fumada per les teies, i, per tant, conserva el color de la pedra.

Cova Balaguer.—Escampades per la vall, entre la Mola de Catí i el Caro, es troben dues barriades de cases anomenades «El Mascà» i «Mas Català», que pertanyen al municipi d'Alfara.

Al costat de les primeres s'aixeca una petita muntanya i quasi al cim, a uns 1.150 m., hi ha aquesta cova. Té la boca orientada al NO. i cau aproximadament als 40° 48'40" N. i 4° 1'30" E. mapa Mancomunitat de Catalunya, full 40.

Fou descoberta l'any 1928 pel metge senyor E. Balaguer, en una muntanya de la seva propietat, el qual observà que en tirar pedres dintre un cau de conills d'uns quinze centímetres de diàmetre aquestes se sentien rodolar bastanta estona forat endins; això fou la causa que aquest senyor es decidís a fer engrandir el cau, treballs que costaren poc, car de seguida quedà al descobert una galeria que baixa a la «Sala de les Porres», anomenada així perquè gairebé la totalitat de les estalagmites tenen la forma de veritables porres.

Aquesta sala té diferents sortides que donen a coves i avencs, alguns d'aquests amb aigua al fons. Les diferents coves formen dos pisos, i és un veritable laberint costós de seguir. Encara que les coves no siguin de dimensions molt grans són curiosíssimes i boniques, car, a més de conservar-se intactes, les concrecions varien de forma en cada cavitat.

Gràcies al bon encert del seu propietari, senyor Balaguer, el qual tingué cura de fer posar una porta a l'entrada de la cova, podrem contemplar-la tal com l'ha esculturnat la Naturalesa, neta, sense aquelles parets ennegrides pel fum de les teies o maltractada per gent destructora.

CRÒNICA

CENTRE

JUNTA GENERAL EXTRAORDINÀRIA.— Com ja donàrem compte en el número anterior, el mes de juny el CENTRE celebrà Junta General ordinària en la qual, ultra els assumptes de tràmit, es procedí a la renovació de la part de la Junta Directiva que cessava estatutàriament, i amb aquest motiu fou elegit President del CENTRE el soci senyor Eduard Vidal i Riba.

Hem hagut de lamentar, però, la renúncia del senyor Vidal i Riba, recolzada en la impossibilitat d'acceptar el càrrec atès el seu delicat estat de salut, i per això es convocà una Junta General extraordinària per a procedir a l'elecció de President del CENTRE i, aprofitant l'avinentesa, a l'elecció, també, d'un Vocal de la Directiva, per a ocupar la vacant produïda per la mort del senyor Frederic Damians i Manté, ocorreguda recentment.

En aquesta Junta General extraordinària, que se celebrà el dia 1 d'agost, foren elegits per aclamació per al càrrec de President el senyor Josep M.ª Blanch i Romeu, i per al càrrec de Vocal el senyor Francesc de P. Maspons i Anglès.

Per tant, la Junta Directiva ha quedat constituïda en la següent forma:

President, senyor Josep M.ª Blanch i Romeu; Vice-President, senyor Francesc Blasi i Vallespinosa; Secretari Primer, senyor Albert Oliveras i Folch; Secretari Segon, senyor Eugeni Mora i Obrador; Tresorer, senyor Joan Nonell i Febrés; Comptador, senyor Joan Roig i Ferrer; Bibliotecari, senyor August Calvó i Serdañons; Vocal Conservador del Local, senyor Josep Rovira i Cardona; Vocals, senyor Lluís Bertrand i Coma; Srta. M.ª Angels Fiol;

senyors Francesc Maspons i Anglès; Pelegrí Casades i Gramatxes (President de la Secció d'Arqueologia); Lluís de Quadras (President de la Secció de Cinema); Josep M.ª Guilera i Albiñana (President de la Secció d'Esports de Muntanya); Josep M.ª Soler i Coll (President de la Secció d'Esquí); Joan Amades i Gelats. (President de la Secció de Folklore); Joan Roca i Miracle (President de la Secció de Fotografia); Pau Vila i Dinarés (President de la Secció de Geografia i Geologia).

Comissió de Publicacions.— President, senyor Josep M.ª Blanch i Romeu; Vice-President, senyor Francesc Blasi i Vallespinosa; Tresorer, senyor Joan Nonell i Febrés; Secretari, senyor Josep Rovira i Cardona; Vice-Secretari, senyor Eugeni Mora i Obrador; Vocals, senyors Pau Vila i Dinarés, i August Calvó i Serdañons.

Comitè de Redacció del BUTLLETÍ.— Senyors Pelegrí Casades i Gramatxes, Pau Vila i Dinarés, Josep M.ª Guilera i Albiñana, Vicenç Labarta i Salvatella, Joan Garcia i Rodríguez, Delmir de Caralt i Puig, Joan Amades i Gelats, i Rossed Flaquer i Barrera.

Comissió de Refugis.— President, senyor Josep M.ª Guilera i Albiñana; Delegat de la Junta Directiva del CENTRE, senyor Joan Roig i Ferrer; Secretari, senyor Andreu Xandri i Serrano; Tresorer, senyor Enric Ribera i Llorens; Vocals, senyors Lluís Estasen i Pla, Carles Bertrand i Coma, i Albert Oliveras i Folch.

Secció d'Arqueologia.— Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 3 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Pelegrí Casades i Gramatxes; Vice-President, senyor Frederic Damians i Manté; Secretari, senyor Jo-

sep M.ª Font i Rius; Arxiver, senyor Enric Vilaseca i Tock; Vocals, senyors Gabriel Roig i Font, Artur Valeri i Pupurull, Joan Bta. Fonta i Manau, i Josep Rovira i Cardona.

Secció de Cinema.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 14 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Lluís de Quadras i Feliu; Vice-President, senyor Salvador Rifà i Anglada; Secretari, senyor Josep Aymerich i Barbany; Tresorer, senyor Francesc Flo i Solà; Vocals, senyors Joan Sàbat, Joan Prats i Vidal, Isidre Socías i Ferré, i Joan Casanovas i Casas.

Secció d'Esports de Muntanya.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 7 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Josep M.ª Guilerà i Albinyana; Vice-President, senyor Lluís Estasen i Pla; Secretari, senyor Josep M.ª Plans i Gelabert; Vice-Secretari, senyor Andreu Xandri i Serrano; Tresorer, senyor Rossend Flaquer i Gil; Vocals, senyors Josep M.ª Ferran i Andreu, Josep M.ª Escayola i Catarineu, Vicenç Labarta i Salvatella, Josep Olivella i Casals, i Pere Acarin i Sala.

Secció d'Esquí - Esquí Club Català.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 6 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Josep M.ª Soler i Coll; Vice-President, senyor Joan Garcia i Rodríguez; Secretari, senyor Ernest Mullor i Creixell; Vice-Secretari, senyor Jaume Reñé i Solà; Tresorer, senyor Joan Roig i Ferrer; Vocals, senyors Andreu Figueras i Anmella, Santiago de Quadras i Feliu, Carles Bertrand i Coma, Lluís Pedrerol i Gargallo, i Rafel Flaquer i Gil

Secció de Folklore.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 7 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Joan Amades i Gelats; Vice-

President, senyor Marian Galí i Guix; Secretari, senyor Josep M.ª Font i Rius; Vocals, senyoreta Montserrat Gil i Esteve, i Ramon Violant i Simorra

Secció de Fotografia.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 19 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Joan Roca i Miracle; Vice-President, senyor Jaume Biosca i Jover; Secretari, senyor Josep M.ª Vilaseca i Ballbé; Tresorer, senyor Antoni Bergnes i Serrallach; Director del Laboratori, senyor Gaspar Sala i Rosés; Arxiver, senyor Antoni Gallardo i Garriga; Vocals, senyors Heribert Puig i Font, Manuel Comella i Seguí, i Lluís Estasen i Pla.

Secció de Geografia i Geologia.—Després de la Junta General ordinària celebrada el dia 8 de juny, la Junta Directiva d'aquesta Secció quedà constituïda en la següent forma: President, senyor Pau Vila i Dinarés; Vice-President, senyor Gonçal de Reparaz i Ruiz; Secretari, senyor Lluís Solé i Sabarís; Tresorer, senyor Enric Ribas i Virgili; Conservador, senyor Joan Closas i Miralles; Vocals, senyors Víctor Bouvier i Gruaz, i Josep de Sans i Coret.

UNA CONFERÈNCIA SOBRE HONGRIA.—El Delegat hongarès al V Congrés Internacional d'Alpinisme, senyor Ladislau Papp, donà la seva anunciada conferència sota el títol *L'alpinisme a Hongria*.

El conferenciant, per mitjà del seu documentat treball i a partir del començament del segle xvii, va fer història dels exploradors i alpinistes que prengueren l'extensa carena dels Càrpats com a camp d'operacions. M. Papp es referí a les primeres entitats d'excursionistes hongaresos, als primers refugis i a l'aparició de l'esquí a Hongria. Analitzà la marxa ascendent que el moviment alpi adquirí al seu país fins al moment de la guerra europea, la qual fou fatal per a Hongria, car veié desaparèixer un gran nombre

dels seus alpinistes i es trobà, després, mancada de les seves més importants muntanyes. A desgrat d'aquest contratemps la Federació Hongaresa d'Excursionisme ha fet els possibles per a superar-se i actualment la seva situació és francament satisfactòria. M. Papp il·lustrà la seva conferència amb una bella i nodrida col·lecció de diapositius, alguns d'ells ben notables.

UNA INFORMACIÓ PÚBLICA.—Pel Departament d'Obres Públiques de la Generalitat, ha estat oberta una informació pública sobre un pla d'obres i noves carreteres, a la qual la Junta del Centre ha acordat concórrer.

A aquest efecte hom prega als socis que vulguin facilitar dades i iniciatives en relació a la informació esmentada, les quals poden ésser trameses a Secretaria fins el dia 10 de setembre vinent.

Comissió de Publicacions

DESCRIT.—La fotografia que portava per títol «Morella. El castell i l'emmurallament de la ciutat», pertanyent a l'article «Excursió al Maestrat i a les comarques de Morella i de Vall-de-roures» corresponent al BUTLLETÍ del passat juliol (n.º 482) és feta i cedida pel soci senyor Joan Xicart.

Secció d'Esports de Muntanya

ASCENSIÓ A LES CASTELLASSES I A LA COVA DEL DRAC.—El diumenge, dia 23, els socis senyors Enric Novell i Francesc Enrich feren a Sant Llorenç del Munt les esmentades ascensions.

Per a la primera empraren la canal que dona al massís de Sant Llorenç fins arribar al forat que uneix aquesta canal amb la de l'altra banda. Impossibilitats de continuar, a causa d'una ampla cornisa, travessaren el forat, seguien per l'altra canal fins al collet i d'aquest al cim.

Realitzaren la segona empresa per la via normal, és a dir, travessaren el forat i anaren a sortir al darrera

del turó, o sigui, a la banda de Santa Agnès.

Aquí seguiren una cornisa al final de la qual es puja directament fins a sota el ràfec, des d'on, un dels escaladors, lligat a unes arrels, hagué de fer esqueneta perquè l'altre pogués guanyar l'avançament rocós, i, de damunt d'aquest, guanyar el cim.

UNA ESCALADA AL PEDRAFORCA.—Els socis senyors Francesc Homedes, Adolf Cuyàs i Joaquim Toldrà, sortits de Saldes a les 3 h. 30 m. del matí del dia 22 de juny, arribaren als tres quarts d'hora a la jaça de Prats i d'allí pujaren fins al començament de la paret nord per la via clàssica de la «roca llisa».

Del Dit de Rimbau emprengueren l'aresta o contrafort del Rimbau, el qual seguiren gairebé en línia recta, i arribaren al cim del Calderer a les 6 h. 15 m. de grimpada. Una tempesta de llamps, que els féu experimentar l'efecte d'una de les seves descàrregues, els obligà a desistir del projectat descens per la mateixa paret nord. Retornaren a Saldes per l'enforcadura.

A LA PICA D'ESTATS.—Durant els dies 20, 21, i 23 de juny, els socis senyors Emili Estradé, René Maurice, Josep M.ª Novellas i Ramon Pujol efectuaren aquella ascensió sota el següent recorregut:

A les 6 h. sortiren de Barcelona en automòbil i arribaren a Àreu a mig dia. A les 17 h. es dirigiren cap a la Rebuira, i s'installaren a la borda de l'Enric.

El dia 21, a les 5 h., deixaren la Rebuira, passaren pel collet de Sotllo, travessaren el torrent que baixa dels estanys del mateix nom, on trobaren les grosses congestes, i remuntaren la vall fins al port de Sotllo, que es trobava carregat de neu. Per la cresta es traslladaren al Pic Occidental i, tot seguit, al Central (1 441 m.), des d'on fruïren d'una bella vista tant pel bon dia com per l'aspecte de la muntanya. No trobaren la llibreta-registre que hi havia. La davallada fou efectuada entre els pics Occidental i Central en

una mena de collet i, tot lliscant, anaren al clot del Montcalm per a remuntar després el port de Sotllo. Pel mateix camí retornaren a la Rebuira, on arribaren a dos quarts de vuit del vespre.

El dia 22 fou dedicat a descans; tot passejant arribaren als plans de Boet.

El dia 23 deixaren definitivament la Rebuira a les vuit del matí. Pel camí es creuaren amb els socis senyors Joan Roig i Ernest Mullor que tenien el propòsit de pujar a la Pica.

De retorn, gaudiren dels bells espectacles que els oferien els embassaments de Sant Antoni, Terradets i Camarassa, els quals estaven curullats d'aigua

Secció de Cinema

SESSIONS DE FILMS ESTRANGERS — Per tal de donar a conèixer als cineistes de totes les entitats de Cinema Amateur de casa nostra la totalitat de la producció estrangera participant al IV Concurs Internacional del Millor Film d'Amateur 1935, així com els films de Portugal i Holanda, que no arribaren amb l'anticipació deguda per a figurar a les sessions de classificació i fall del Concurs, s'organitzaren diverses sessions al CENTRE, Federació de les Comarques Catalanes, Amics de les Arts, de Terrassa, i Centre Excursionista del Vallès, de Sabadell.

BIBLIOGRAFIA

E. ALLISON PEERS. — *The Pyrénées French and Spanish*. — Editorial George G. Harrap, Londres. — A Biblioteca n.º 10939.

No volem deixar sense comentar i recomanar la recent publicació sobre els Pireneus, una gran part de la qual s'ocupa de la part catalana de dita serralada. No hem vist cap guia que posi tal exactitud en la descripció i demostri un coneixement tan just de les nostres muntanyes, no solament de la banda més elevada, sinó també de les comarques prepirenenques, que creiem verges gairebé de descripció estrangera. Aquest senyor anglès, el més gran plaer del qual consisteix, segons pròpia confessió, a vagar pels Pireneus, remarca el poc coneguda que és per als muntanyencs internacionals la banda no francesa de les esmentades muntanyes i els incita a visitar especialment la part catalana.

Després de la Vall d'Aran, el guia ens descriu l'alt Noguera Pallaresa, el Pallars, muntanyencament, històricament i arqueològicament. L'autor ens fa endinsar després per les altes Valls del Segre per anar a

raure a Andorra i Cerdanya. De la qual plana cerdana diu:

«Rarament les espigues dorades han trobat un marc més adient que les muntanyes que voltan l'horitzó de la Cerdanya. Rarament una comarca en primavera ha estat banyada per una llum més etèria que la que reverbera dels cims nevats amb brillantor inigualada».

Després de recórrer el Cadí i passar cap a Núria davalla a les terres gironines. Per a la descripció de diverses excursions per la Garrotxa i la clotada d'Olot, diu l'autor:

«No podem descriure més llargament l'interès i la història d'aquests petits poblets pireneus que he seleccionat com a típics d'entre un major nombre. Poca gent fora de Catalunya sospiten l'existència de tants llocs interessants i bells tan prop de la frontera francesa. Encara que moltes regions d'Espanya poden exhibir catedrals més grans i imponents, poques poden enorgullir-se de posseir un nombre tan increïble de petits poblets històrics, i particularment petites esglésies que són veritables monuments, com aquesta dels Pireneus orientals catalans».

Diverses de les fotografies que conté l'esmentada guia són procedents del nostre Arxiu social, i en una d'elles reproduceix el Refugi d'Ull de Ter.

Parlant dels nostres Pireneus es refereix a l'actuació del CENTRE, i escriu:

«Aquestes comarques, com moltes altres parts dels Pireneus, es van desenvolupant muntanyencament sota l'impuls de l'entitat coneguda per CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA».

No volem deixar d'esmentar la seva entusiasta relació de les co-

marques del Conflent i Vallespir, que també descriu amb gran coneixement del país, així com del Canigó.

Finalitza la guia amb una visió general de la serralada. Descriu la flora i la fauna, i fa una deliciosa apologia del Pireneu, i d'impressions rebudes.

No ens és possible d'inquirir en una recensió el conjunt d'aquesta obra, que recomanem altament a tots els pireneistes. Celebrariem que fos traduïda per a la seva major difusió.

EUGENI MORA I OBRADOR

NOTICIARI

L'ESGLÉSIA DE SANTA ANNA.—Amb ocasió de l'enderrocament de les cases del Portal de l'Angel i cantonada de la plaça de Catalunya, han quedat visibles, mentre han durat les obres esmentades, l'absis, el transepte i el cimbori (no acabat des d'antic), de la interessant església romànica de Santa Anna d'aquesta ciutat, que fou Canònica agustiniana, i actualment parròquia major. És un monument poc conegut, malgrat la seva importància arquitectònica (romànica de transició, com obra coneguda del segle XII-XIII), amb claustre gòtic del segle XIV; típica capella romànica dita dels *Perdons*, per tenir concedides indulgències als qui pelegrinaven a la Terra Santa per a visitar el Sant Sepulcre, si visitaven la capella els dies del jubileu que encara hi té lloc en cert dia del mes de març. A més, és notable la capella del Santíssim Sagrament, amb pintures dels Juncosa, i l'arrimador, de rajoles de València, del fabricant Passoles (?), i els primers esgrafats fets a la nostra ciutat que decoren la volta i els plafons. És, també, ri-

quíssima en laudes sepulcral, les quals cobreixen tot el paviment de l'església i capelles; guarda el mausoleu de Miquel de Boera, generalíssim dels exercits dels Reis Catòlics, i d'altres curiositats.

La Premsa s'ha ocupat de la conveniència que el venerable monument no quedi ofegat com al fons d'un pou, per les cases del Portal de l'Angel i Plaça de Catalunya, i la possible paròdia de *gratacels* que substituirà les cases que s'estan enderrocant. Amb una mica de bona voluntat per part dels interessats en l'obra nova, podria evitar-se el que serà lamentablement impossible quan no hi haurà ocasió d'atendre els desitjos dels que veneren els records de l'antiga Barcelona; tan poc estimats per la materialitzada gent d'ara.

MORT DE GUIDO REV.—A finals de juny moria a Torí, a l'edat de 74 anys, aquest famós alpinista i eminent escriptor, autor de diversos llibres, entre ells «Alpinisme acrobàtic» i «El Mont Cerví», que han assolit una gran divulgació entre els muntanyencs d'arreu del món.